

Тетяна Анатоліївна ВОРОНЮК

аспірант кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності,
Чернівецький національний університет
Імені Юрія Федьковича
E-mail: t.a.voronyuk@gmail.com

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА У ЧЕРНІВЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ

Воронюк, Т. А. Тенденції розвитку підприємств ресторанного господарства у чернівецькій області [Текст] / Тетяна Анатоліївна Воронюк // Український журнал прикладної економіки. 2019. – Том 4. – № 2. – С. 52–59. – ISSN 2415-8453.

Анотація

Вступ. Високий рівень прибутковості ресторанного бізнесу поряд із його ризикованістю дозволяє розглядати його як перспективну галузь розвитку, особливо в регіонах де існують вільні ніші. Значний динамізм змін зовнішнього середовища даної галузі порівняно з іншими обумовлює потребу у постійному інформаційному моніторингу.

Метою статті є визначення сучасного стану ресторанного господарства Чернівецької області та окреслення перспективних напрямів його розвитку в сучасних умовах.

Результати. Розглянуто зміст поняття «ресторанне господарство» та його еволюцію. Визначено, що сучасні тенденції його розвитку обумовлені становленням ринкової економіки із орієнтацією на організацію дозвілля. Представлено аналіз динаміки ринку ресторанних послуг в Україні. Представлений аналіз ринку Чернівецької області. Визначено роль даної галузі в господарстві області. Проаналізовано динаміку зайнятості населення у сфері тимчасового розміщення та організації харчування Чернівецької області, а також розроблено прогноз розглянутого показника до 2020 року. Здійснено аналіз динаміки валової доданої вартості та випуску досліджуваної галузі за 2014-2017 рр., що дозволяє стверджувати про стабільне зростання, яке за весь період склало 41,1 % випуску та 37,5 % доданої вартості.

Висновки. Визначено ключові тенденції розвитку підприємств ресторанного господарства на території Чернівецької області: ненасиченість ринку та позитивні тенденції зростання дозволяють розглядати його як перспективний, незважаючи на низький рівень населеності, тенденції динаміки зайнятості дозволяють розглядати його як перспективне джерело нових робочих місць, динаміка випуску та валової доданої вартості свідчить про зростання попиту на послуги ресторанного бізнесу, незважаючи на порівняно низький рівень життя населення.

Запропоновано перспективні напрямки розвитку ресторанного ринку на території Чернівецької області: «демократизація» цін, орієнтація на туризм із збереженням автентичності, поглиблення спеціалізації, розширення розважально-пізнавальних послуг, кейтеринг, автоматизація бізнес-процесів та он-лайн продажі.

Ключові слова: ресторанне господарство, ресторанний ринок, ресторанний бізнес, тенденції розвитку, динаміка змін, заклади харчування.

Tetiana VORONIUK

postgraduate student,
Yuriy Fedkovich Chernivtsi National University

MODERN TRENDS IN THE RESTAURANT BUSINESS IN CHERNIVTSI REGION

Abstract

Introduction. *The high level of the restaurant business profitability along with its riskiness makes it possible to consider it as a promising sector of development, especially in regions where there are free niches. Significant dynamism of changes in the external environment of this industry in comparison with others necessitates continuous information monitoring.*

The purpose of the article is to determine the current state of the restaurant industry of Chernivtsi region and to outline perspective directions of its development in the current conditions.

Results. *The contents of the «restaurant industry» concept and its evolution are considered. It is determined that the modern tendencies of its development are caused by the formation of a market economy with a focus on leisure organization. An dynamics analysis of the restaurant services market in Ukraine is presented. Market analysis of Chernivtsi region has been given. The role of this branch in the region economy is determined. The employment dynamics in the field of temporary accommodation and catering of Chernivtsi region is analyzed, and the forecast of the considered indicator till 2020 is developed. The dynamics analysis of gross value added and output of the research industry for the years 2014-2017 is carried out, which allows to confirm the stable growth, which for the whole period amounted to 41.1% of output and 37.5% of value added.*

Conclusions. *The key development tendencies of the restaurants in the Chernivtsi region are identified: unsaturation of the market and positive trends of growth make it possible to consider it as promising, despite the low population level, trends in employment dynamics make it possible to consider it as a promising source of new jobs, dynamics of output and gross value added testify to the growing demand for restaurant business services, despite the relatively low standard of living.*

Proposed directions of restaurant market development in Chernivtsi region are offered: price democratization, tourism orientation with preservation of authenticity, deepening of specialization, expansion of entertaining and cognitive services, catering, automation of business processes and online sales.

Key words: *restaurant industry, restaurant, restaurant market, restaurant business, coffee shop, types of coffee shops, coffee market.*

JEL classification: L83; P48; R11

Вступ

В сучасному світі діяльність у сфері ресторанного господарства є однією з найприбутковіших. Та, поряд з цим, вона являється однією з найбільш ризикових, позаяк не зважаючи на те, що ресторанне господарство має досить давню історію, досі не існує універсального рецепту досягнення успіху підприємствами, що працюють в даній сфері. Значною мірою це спричинено стрімким розвитком ресторанного бізнесу, що відкриває перспективи для постійного впровадження в діяльність інноваційних підходів та відносно коротким життєвим циклом підприємств ресторанного господарства, що вимагає у фірм здатності швидко пристосовуватися до змін у попиті та вподобаннях споживачів, а також до соціально-економічних змін середовища функціонування. Варто зазначити, що рівень ефективності управління стратегічним розвитком підприємств ресторанного господарства та прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо вирішення поточних проблем бізнесу значною мірою залежить від володіння інформацією, яка характеризуватиме основні тенденції розвитку даної сфери господарювання. Зазначені обставини визначають актуальність

дослідження трендів розвитку ресторанного господарства в Чернівецькій області, що дасть змогу виокремити локальні особливості та перспективи ведення ресторанного бізнесу на визначеній території.

Дослідження поточного стану ресторанного господарства в Україні та тенденцій його розвитку знаходять своє відображення у працях групи вітчизняних вчених, серед яких Бутенко О. П., Стрельченко Д. О. [1], Воловельська І. В., Лоєнко О. [2], Гірняк Л. І., Глагола В. А. [3], Гросул В. А., Іванова Т. П. [4], Дорошенко В., Дмитрієва К. [5], Дубодєлова А. В., Кулиняк І. Я. [6], П'ятницька Г. Т., Найдюк В. С. [7]. Однак інформація такого характеру дуже швидко втрачає актуальність, що визначає необхідність постійного моніторингу та невпинного аналізу трендів ресторанного господарства задля спрощення прийняття управлінських рішень та швидкої адаптації до змін підприємств, що провадять свою діяльність в межах даної сфери економіки. Особливої уваги потребують дослідження стану ресторанного господарства у Чернівецькій області, що спричинено відсутністю ґрунтовних її досліджень.

Мета та завдання статті

Метою дослідження варто визнати потребу в аналізі поточного стану ресторанного господарства в Чернівецькій області й окреслити перспективні напрямки його розвитку за сучасних умов. У межах досягнення мети виокремлено такі завдання:

- визначити місце підприємств ресторанного господарства в загальній структурі об'єктів господарської діяльності;
- визначити тенденції розвитку підприємств ресторанного господарства на території Чернівецької області.

Виклад основного матеріалу дослідження

В Україні діяльність усіх закладів громадського харчування об'єднується поняттям «ресторанне господарство». У загальному розумінні «ресторанне господарство – це галузь національного господарства, основу якої становлять підприємства, що характеризуються єдністю форм, організації виробництва й обслуговування споживачів, які розрізняються за типами та спеціалізацією» [4, с. 143]. Використовувати визначене поняття в нашій країні офіційно почали з 2004 року, коли ним було замінено термін «громадське харчування». У сучасній термінології під терміном «ресторанне господарство» розуміють «вид економічної діяльності суб'єктів господарської діяльності щодо надання послуг із задоволення потреб споживачів у харчуванні з організацією дозвілля або без нього» [5, с. 28].

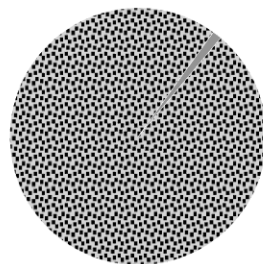
Важливо зауважити, що в наш час характер діяльності підприємств ресторанного господарства стрімко змінюється. Ресторани давно розширили спектр виконуваних функцій. Тепер крім забезпечення населення послугами харчування вони, з кожним роком, удосконалюють діяльність, змінюючи форми роботи з ціллю забезпечення клієнтів позитивними емоціями та з використанням індивідуального підходу до вподобань кожного споживача. Значною мірою на такі тенденції розвитку впливав перехід України на рівень ринкових відносин, що обумовило зміну форм власності більшості підприємств, які провадили свою діяльність у сфері надання послуг громадського харчування з державної, що характеризувалося обмеженим асортиментом і недосконалим сервісом, на приватну, визначними рисами чого стала реальна конкурентна боротьба та значне підвищення якості послуг, що надаються. В Україні поступово починає функціонувати ресторанний ринок, що підпорядкований економічним законам попиту, пропозиції та конкуренції [4, с. 144].

Визначальною рисою ресторанного господарства є те, що воно поєднує всі чотири фази розширеного відтворення: виробництво, розподіл, обмін і споживання [4, с. 144]. Дана обставина підкреслює винятковість даної сфери діяльності та вимагає особливих підходів до управління фірмами, які працюють в межах зазначеного сектору економіки.

Ринок ресторанних послуг являється одним із найдинамічніших ринків в Україні. Він відзначається високим рівнем чутливості до змін економічної ситуації, а також соціальних зрушень. Останнім часом він намагається активно відновитися після наслідків політичної та економічної кризи 2014–2015 рр. Загалом за цей період припинили своє існування близько 5600 підприємств громадського харчування. Згідно з оцінками компанії Rest Consulting, частина з них (близько 1500 закладів) закрилися, не справившись з проблемами, що виникли внаслідок кризи, а більше 4000 підприємств ресторанного господарства залишилися на території окупованого Криму та Донецької і Луганської областей [3, с. 71].

Сьогодні загальний обсяг українського ресторанного ринку експерти оцінюють у 30 млрд. грн. А за кількістю закладів (понад 15000) він уже досягнув показників докризового 2013 року [3, с. 71].

За даними Головного управління статистики у Чернівецькій області станом на початок 2019 року діє 179 юридичних осіб у сфері ресторанного господарства, що на два об'єкти менше, ніж в 2018, проте на одинадцять більше в порівнянні з аналогічним періодом 2017 року. В загальному наведені дані показують позитивну динаміку з незначними від'ємними коливаннями. Слід зазначити, що підприємства сфери тимчасового розміщення й організації харчування поки що займають незначну частку в загальній кількості юридичних осіб на території досліджуваного регіону (рис. 1), що становить тільки 1,2% в загальній структурі. Однак, зважаючи на наявні позитивні зрушення в розвитку сфери ресторанного господарства, варто відзначити перспективи збільшення частки підприємств даної сфери господарювання в загальній їх кількості [10].



- ⦿ Загальна кількість юридичних осіб
- Кількість юридичних осіб діючих в сфері тимчасового розміщення і організації харчування

Рис. 1. Місце підприємств ресторанного господарства в загальній структурі об'єктів господарської діяльності, що діють на території Чернівецької області станом на січень 2019 року

Джерело: побудовано автором на основі [10]

Закономірно, що разом зі збільшенням об'єктів підприємницької діяльності у сфері ресторанного господарства збільшується рівень зайнятості населення в даному секторі економіки (табл. 1).

Таблиця 1. Зайнятість населення у сфері ресторанного господарства Чернівецької області за 2014-2017 рр.

Рік	2014	2015	2016	2017	%, 2017 до 2014
Тис. осіб	8,1	8,0	8,7	8,7	↑ 6,9

Джерело: розроблено автором на основі [10]

Таким чином з наведених даних бачимо, що в 2017 році кількість зайнятого населення у сфері тимчасового розміщення і організації харчування в Чернівецькій області зросла на 6,9% в порівнянні з 2014 р. Побудувавши лінію тренду на основі

відомих даних на три періоди бачимо, що прогнозна кількість зайнятого населення досліджуваного регіону в сфері ресторанного господарства у 2020 році становитиме 9,5 тис. осіб (рис. 2). Дані значення обґрунтовують економічну доцільність створення нових і розвитку діючих фірм у сфері ресторанного підприємництва, що позитивно вплине на загальні показники зайнятості регіону та на збільшення рівня добробуту населення.

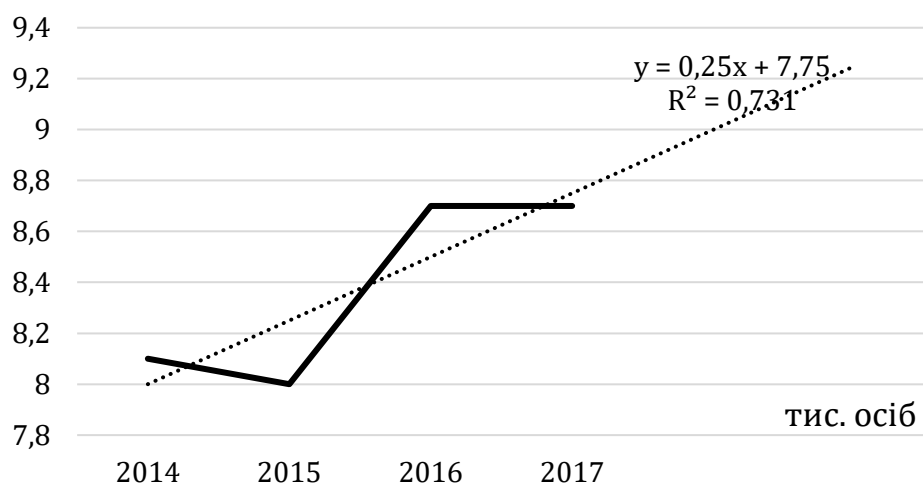


Рис. 2. Прогнозування зайнятості населення Чернівецької області у сфері тимчасового розміщення та організації харчування в 2020 році

Джерело: розроблено автором на основі [10]

Для аналізу економічної ефективності підприємств ресторанного господарства розглянемо обсяги випуску та валової доданої вартості фірм зазначеної сфери господарювання у період з 2014 по 2017 роки (рис. 3).

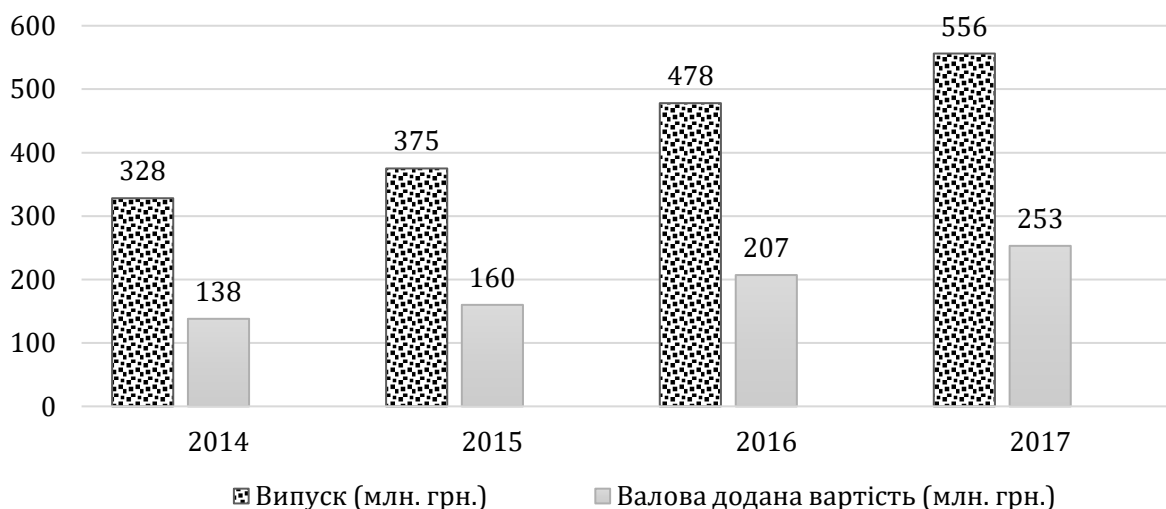


Рис. 3. Випуск та валова додана вартість підприємств розміщення та організації харчування в 2014-2017 рр.

Джерело: розроблено автором на основі [10]

Нагадаємо, що під випуском мається на увазі вартість товарів і послуг, які є результатом виробничої діяльності одиниць-резидентів у звітному періоді. Проміжне споживання містить витрати на товари та послуги, які використані інституційними одиницями для виробничих потреб (сировину, паливо, енергію, поточний ремонт, послуги транспорту, тощо). Валова додана вартість відображає додатково створену вартість у процесі виробництва й визначається як різниця між вартістю вироблених (випуск) і вартістю повністю використаних у процесі виробництва товарів і послуг (проміжне споживання).

Аналізуючи дані наведені на рис. 3 бачимо, що обсяги випуску та, поряд з цим, обсяги валової доданої вартості, що створені підприємствами, які працюють у сфері розміщування та організації харчування в досліджуваній період мають стабільну тенденцію до зростання. Таким чином показник випуску продукції підприємствами ресторанного господарства зріс на 41,1% в 2017 році порівняно з 2014 роком, що вказує на зростання попиту на послуги ресторанного господарства, а разом з тим і перспективність даної сфери господарювання. Разом з тим обсяги валової доданої вартості теж показують позитивну динаміку. За чотири роки, результати діяльності яких було використано в ході аналізу, даний показник зріс на 37,5%. Варто зазначити, що темпи приросту валової доданої вартості дещо відстають від темпів приросту випуску, що найбільшою мірою спричинено нестабільністю зовнішнього оточення, коливанням курсів валют і швидкими темпами розвитку галузі, що вимагає швидкої реакції на зміни, гнучкості цінової політики й управлінських рішень.

За результатами проведених досліджень можна виокремити такі тенденції розвитку підприємств ресторанного господарства на території Чернівецької області:

- На основі аналізу кількості підприємств, що діють у досліджуваній галузі, можна зробити висновки про наявність позитивних трендів. Збільшення кількості одиниць господарювання вказує на перспективність розвитку ресторанного бізнесу та затребуваність послуг громадського харчування. Не зважаючи на низький рівень населеності досліджуваного регіону сфера ресторанного господарства являється перспективним сектором економіки на території Чернівецької області, позаяк ринок ресторанних послуг в межах регіону ще далекий від насичення.

- Поряд зі збільшенням кількості підприємств прослідковується тенденція до збільшення кількості зайнятого населення у сфері ресторанного господарства, що має позитивний вплив на соціально-економічне становище регіону.

- Швидкі темпи зростання показників випуску та валової доданої вартості свідчать про зростання попиту на послуги ресторанного бізнесу, не зважаючи на досить низький рівень життя населення. Такому розвитку подій посприяло поширення культури споживання та високий рівень спеціалізації та диференціації закладів харчування, в тому числі за ціновими ознаками.

Необхідно враховувати, що тенденції на ресторанному ринку, як країни в цілому, так і кожного окремого регіону, тісно пов'язані з рівнем соціально-економічного розвитку держави, характером динаміки доходів і структурою витрат населення, зміною кон'юнктури споживчого ринку, зміною структури попиту та пропозиції, зміною споживчих запитів та переваг. На сучасному етапі ресторанне господарство зіштовхується з різного роду проблемами, проте має перспективи розвитку [4, с. 147].

Враховуючи особливості ведення бізнесу на території Чернівецької області та виходячи із загальнодержавних напрямків розвитку ресторанного господарства можна виокремити такі перспективні напрямки розвитку ресторанного ринку на території зазначеного регіону:

- зважаючи на невисокий рівень доходів населення регіону ресторанному бізнесу варто продовжувати демократизувати діяльність, коли за доступними цінами є можливість отримати якісне обслуговування;

- будучи прикордонним регіоном підприємствам ресторанного господарства доцільно розвиватися з орієнтацією на туризм, створювати автентичні заклади, забезпечувати відвідувачів сервісом європейського рівня;

- поглиблювати спеціалізацію діяльності, що дасть змогу закладам виокремитися із загальної кількості;

- розширювати кола послуг для відвідувачів – різного роду гастрономічні шоу та презентації, культурно-просвітницькі вечори, музичні шоу тощо;

-
- розвивати послуги кейтерингу;
 - впроваджувати інновації у сфері управління, автоматизувати бізнес-процеси;
 - створення віртуальних ресторанів, які надають можливість здійснення замовлення через Інтернет, а також доповнення спектру послуг діючих закладів харчування послугою он-лайн замовлень.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Ресторанний бізнес посідає чільне місце в житті сучасного суспільства, так як забезпечує основоположні фізичні потреби людства в їжі. За чотири досліджуваних роки (2014-2017 рр.) прослідковуються позитивні тенденції у сфері діяльності підприємств ресторанного господарства на території Чернівецької області. Фірми, що працюють у даному секторі економіки показують стабільний приріст випуску, що підкреслює доцільність подальшого розвитку даної сфери господарювання. Не зважаючи на низький рівень населеності досліджуваного регіону та невисокий рівень доходів населення, ринок ресторанних послуг Чернівецької області досі не є насиченим і характеризується легкістю входу нових фірм в галузь. Підприємствам варто провадити свою діяльність з урахуванням принципів спеціалізації та активно впроваджувати інновації у сфері управління.

Результати дослідження сучасних тенденцій розвитку ресторанного господарства можуть бути використані в основі розробки стратегій діяльності підприємств, діючих в даній сфері, а також при постановці поточних завдань для ресторанного бізнесу.

Список літератури

1. Бутенко О. П., Стрельченко Д. О. Стан ресторанного господарства України та перспективи його розвитку. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2016. № 56. С. 18–24.
2. Воловельська І. В., Лоєнко О. Сучасні тенденції розвитку ресторанного бізнесу в Україні. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2016. № 55. С. 115–118.
3. Гірняк Л. І., Глагола В. А. Сучасний стан, перспективи та тенденції розвитку ресторанного господарства в Україні. *Економіка та управління підприємствами*. 2018. №16. С. 71-76.
4. Гросул В. А., Іванова Т. П. Тенденції сучасного розвитку підприємств ресторанного господарства в Україні та Харківській області. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2017. № 1. С. 143-149.
5. Дорошенко В., Дмитрієва К. Територіальна організація підприємств ресторанного господарства України. *Географія : збірник наукових праць*. 2011. № 58. С. 27-30.
6. Дубодєлова А. В., Кулиняк І. Я. Тенденції розвитку ресторанного господарства Львівщини. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 10 (184). С. 198–208.
7. Лагодієнко В. В. Стратегічні рішення просування на ринок інноваційного продукту зі вторинної сировини виноробства. *Економіка харчової промисловості*. 2018. Т.10, Вип. 3. С. 41-47.
8. Мудрак Р. П., Лагодієнко В. В., Лагодієнко Н. В. Вплив сукупних витрат на обсяги національного виробництва. *Економічний часопис – XXI*. 2018. №172 (7-8). С. 44-50.
9. П'ятницька Г. Т., Найдюк В. С. Сучасні тренди розвитку ресторанного господарства в Україні. *Економіка та держава*. 2017. № 9. С. 66-73.
10. Статистичний щорічник Чернівецької області за 2017 рік /за ред. Т. Г. Сарчинської. Головне управління статистики у Чернівецькій області. 2018. 545 с.
11. Sergii Lekar, Dmytro Shumeiko, Volodymyr Lagodiienko and Valerii Nemchenko, Construction of Bayesian Networks in Public Administration of the Economy. *International Journal of Civil Engineering and Technology*. 2019. № 10(04). pp. 1379-1384.

Reference

1. Butenco, O. P. and Strel'chenko, D. O. (2016). «The condition of the restaurant business in Ukraine and prospects for its development». *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, Vol. 56, pp. 18-24.
2. Volovels'ka, I. V. and Loienko, O. (2016). «Modern trends in restaurant business development in Ukraine», *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, Vol. 55, pp. 115-118.
3. Girniak, L. I. and Glagola V. A. (2018). "Current condition, perspectives and trends in the restaurant industry in Ukraine", *Ekonomika ta upravlinnia pidpryemstvamy*, Vol. 16, pp. 71-76.
4. Grosul, V. A. and Ivanova, T. P. (2017). "Trends in the modern development of restaurant enterprises in Ukraine and Kharkiv region", *Naukoviy visnyk Uzhgorods'kogo universytetu*, Vol. 1, pp. 143-149.
5. Doroshenco, V. and Dmitrieva K. (2011). "Territorial organization of restaurant enterprises of Ukraine", *Geographia: zbirnyk naukovykh prats'*, Vol. 58, pp. 27-30.
6. Dubodelova, A. V. and Kulyniak, I. Y. (2016). "Trends in restaurant business development in L'viv region", *Aktual'ny problemy ekonomiky*, Vol. 10 (184), pp. 198-208.
7. Lagodiienko, V. V. (2018). «Strategic solutions for the promotion of an innovative product of recycled wine». *Ekonomika kharchovoyi promyslovosti*. 2018. Vol.10, Issue. 3. pp. 41-47.
8. Mudrak, R. P. and Lagodiyenko, V. V., Lagodiyenko, N. V. (2018). «The Influence of Total Costs on the Volumes of National Production». *Ekonomichny`j chasopy`s – XXI*. no. 172 (7-8). pp. 44-50.
9. Piatnyts'ka, G. T. and Naidiuk, V. S. (2017). «Modern trends in restaurant business development in Ukraine», *Ekonomika ta derzhava*, Vol. 9, pp. 66-73.
10. Statystychnyi shchorichnyk Chernivets'koi oblasti za 2017 rik (Sarchins'ka, T. G.), (2018). pp. 545.
11. Sergii Lekar, Dmytro Shumeiko, Volodymyr Lagodiienko and Valerii Nemchenko (2019). Construction of Bayesian Networks in Public Administration of the Economy. *International Journal of Civil Engineering and Technology*. 10(04). pp. 1379-1384.

Стаття надійшла до редакції 10.03.2019 р.